

Este de două ori în septemana: **Jot-a** și **Dominic'a**; era candu va pretinde importantia materielor, va esi de trei seu de patru ori in septemana.

Pretulu de prenumeratiune, pentru Austria:

pe anu intregu 8 fl. v. a.
„ diumetate de anu 4 fl. v. a.
„ patrariu 2 fl. v. a.
pentru Romania si strainetate:
„ anu intregu 12 fl. v. a.
„ diumetate de anu 6 fl. v. a.

ALBINA.

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespundinti ai nostri, si de dreptulu Redactiune **Stationsgasse Nr. 1**, unde sunt a se adresa si corespundintiele, ce privesc Redactiunea, administratiunea seu speditura; cate vor fi nefrancate, nuse vor primi, era cele anonime nu se vor publica.

Pentru **anunote** si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde cate 7 cr. pe linia; repetirile se facu cu pretiu scaziut. Pretulu timbrului cate 30 cr. pentru una data se anticipa.

Budapesta, in 3 martiu n. 1874.

Buletinulu oficial alu guvernului magiaru, ni aduce astadi Biletele de mana ale MSale, prin cari intre multe laude si reconsciintie, specialminte multe magulitorie laude pentru *Ghiczy*, si cu doue nalte orduri pentru *Bittó* si *Pauler*, se demite in gratia ministeriulu de pana acuma.

D'alta parte foile si informatiunile private ni spunu, ca — *cris'a s'a incheiatu norocosu!* Ba nu, unele suna, ca — numai s'a carpitu de adi pana mane. Noi — nu scimu, si — nu vremu se fimu pessimisti si se semenanu ne'neredere. Luamu numai pre scurtu notitia despre cele ce ni aducu altii la cunosciintia.

Dupa multe opintiri si frementari, dupa multe imbiiari si respingeri cu portfoie, dupa-ce domineca pela mediadi si chiar pana luni demineta, pentru cate unu postu — acusi-acusi era se se sparga treb'a intr'ega, tandem aliquando list'a ministriloru se completa si publica prin Gazete, si astadi in Dieta, si ea este:

Wenckheim — min.-presiedinte si langa persón'a MSale;

Col. Tisza — min. pentru cele interne;

Col. Széll — min. la finantie;

B. Lud. Simonyi — min. la comerciulu;

Béla Perczel — min. la justitia;

Tom. Péchy — min. la comunicatiuni;

Aug. Tréfort — min. pentru culte si instructiune;

Béla Szende — min. pentru militie;

C. Pejacevich — min. pentru Croatia.

Asia dara — la patru ministeria

remasera stepanii cei vechi, si adeca: *Wenckheim, Tréfort, Szende* si *Pejacevich*; er intre cei 5 nooi, *trei: Tisza, Simonyi* si *Péchy*, sunt din stang'a de

pana acuma, duoi: *Perczel* si *Széll*, din drept'a.

Acesta lista de ministri, se scia, ca — dupa-ce alalta-sera partia si a lui *Tisza* si cea *deákiana*, ceea in unanimitate, cest'a in maioritete se ingagiara a sprigini noulu guvernulu, — ieri se substernu MSale Domnitoriulu, carele pe locu o intari, si mintenu primu juramentulu de oficiu din partea fia-carui'a, apoi numai de catu si tienura primulu consiliu de ministri, cum se dice — pentru d'a statoru procederea si ordinea intru afacerile cele mai urgenti.

Astadi acesti ministri se presentara Dietei, precum atinseramu deja, si min. presiedinte ceti program'a, carea — promite multe reforme in finantie, vame si administratiune, precum vom areta in nrulu celu mai de aproape.

Noulu *ministeriu regiu magiaru* ar fi asiá dara constituitu gat'a si — *cris'a incheiata*.

Ar fi, seu ar fi se fie incheiata; insa lumea cea reu credintiosa, Iuda celu fora de lege — nu vre se 'ntieléga!

Abia potemu se ni intipuimu constituirea unui guvernulu sub auspicia mai grele. Ce e dreptu, partia lui *Tisza*, peste asteptare compacta si resoluta, a primitu nou'a situatiune; ba — si din drept'a, lamur'a *deákismului*, adeca acei'a ce propriamente portau ideia aceluia si cu toti *mamelucii*, iute se resolvira a parasu *deákismulu*, stindartulu si numele, cea-ce tieneau de celu mai sacru talismanu alu loru, si a imbracisá contopirea cu *Tiszaistii*, pentru d'a forma o noua partita, partia *guverniale-liberale*, seu *liberale-guverniale*; dar totusi multi, cari pan' aci apartieneau la *deákisti* — numai pre

bas'a art. XII. de la 1867, si anume *Sennyestii* si *Lónyaiistii*, totu ómeni lórté ageri si intielepti, refusara a intrá in coalitiune si a se ingagiá noulu ministeriu.

Catra acést'a, conditiunile sub cari se constituiu ministeriulu; recel'a, cu care fu elu intempinat de o mare parte a a diaristiceii, mai vertosu a celei de pestu *Laita*; si — inca mai unele imprejurari personali, pre cari lumea cea mai de aproape le cunosce, macar ca le retace: — tote acestea nu insufla mare bucuria si incredere, ma din contra fecera pre „*P. Napló*“ si pre mai multe foi, a dechiará acestu nouu ministeriu de — *transitoriu* si *provisoriu*, era pe „*N. Freie Presse*“, a-lu numi alu *multitatorulu*, pre „*Fremdenblatt*“ a-lu numi o *creatiune a perpiessiatii*, pre „*Presse*“ a-lu numi unu guvernulu de *diletanti*, pe „*Neues Blatt*“ — a-i dice *nascutu mortu*, etc.

Usioru deci lectorii nostri vor pricepe, candu li spunemu, ca chiar astadi in Dieta, mai multu fuse aplausu repasitoriu lu *Ghiczy*, si si mai multu b. *Sennyey* pentru dechiaratiunea sa de opozitiune leiale, decatu cuventulu de presentare si de programa a lui *Wenckheim*.

Cu tote acestea noi — marturisim, ca incatu pentru persóne, deca numi *Tréfort* n'ar fi intre ele, de la carele avu ramu nefericirea d'a vedé acte — pre dusmanose, absurde si nedemne, — cu ceialalti ne-am impacá pentru momentu. Nu ii tienemu asiá de escelinti si sublimi, precum ni-h bucina eroldulu ioru, dlu *Jókay* de la „*Hon*“; dar si mai pucinu — de atatu de slabanogi, cum ii descriu foile contrarie, desclinitu cele din Viena, patriei nostre si popóraloru dintr'insa — atatu de ne-amice.

Cu unu cuventu: nu suntemu preocupati. —

Budapesta, in 3 martiu n. 1875.

Din strainetate avemu se insemnamu pre scurtu urmatóriele:

In *Spania* confusiunea cresce, si cu ea — curagiulu si sperantiele *Carlistiloru* rebeli. Acestia mersera dilele trecute pana a bombardá érași *Bilbao* si a atacá inca mai alte cetati; ce e dreptu pana acuma fora succesu, fiindu pretotindeni respinsi. Cu tote acestca, Regele *Alfonso* si-a pusu sperantia numai in pactari cu *Don Carlos*. —

In *Francia* se frementa *MacMahon* si cu maioritetea ce vota constitutiunea, a compune unu ministeriu nou, carele se fie — alu coalitiunici, republicanu, si totusi conservativu. Adunarea nationale alalta-ieri realese pe *Buffet* de presiedinte, precandu acest'a este chiamatu a compune ministeriulu. Astadi se astepta in *Versalia* deslegarea.

Intr'aceea despre *Bonapartistii* batuti in Adunarea nationale se respandescu sciri casi positive, cumca tota tiéra ar fi cuprins'o intr'o retiéna politica. Destulu ca acesta periculosa partita dispune de 80 de gazete si are o politia sistemisata, carea luera pretotindeni. Despre ex-imperates'a *Eugenia* se suna de repetite ori, ca prin medlocirea celor mai inalti din *Londra*, ar fi facutu imprumuturi de 100 si mai multe millióne, pe cont'a *Tronului Franciei*, precandu lu-va ocupá *Lulu*. —

In *Germania* iritarea spiriteloru la poporatiunea catolica cresce infricosiatu. —

In *Viena* se pregatescu crise mari — atatu in urm'a verdictulu juratiloru in

causa *Ofenheim*, catu si in urm'a noulu ministeriu magiaru. Pacea si linisea in locu, d'a se restabili, totu mai multu disparu. Astfelu se prepara catastrofele in lume.

Ni se face reflexiunea,

am poté dice, *imputatiunea*, ca intr'o privintia, si inca intr'un'a principale, n'am facutu destulu, n'am incercatu tote.

Adeca, ca se ne splicamu mai de aproape, — pana se vre ajunge noi a ni incheia sirulu articiloru, inceputi cu anulu nou, pentru de a demustrá, cumca *rol'a nostra de medilocitori in tote partile — merge spre gatate*, — unii amici se grabira a ni reflectá, ca — este o directiune, in carea par' ca n'am fi facutu deajunsu, — *par' ca n'am fi incercatu tote, pentru d'a mediloci o mai buna intielegere si o apropiare „intre partile diverginti“*, „intre intieligintii desbinati“, „intre diferite partile“ ale natiunii nostre.

Sunt cari ni dicu de a dreptulu, ca locmai de la noi, din a nostra parte totu se mai astepta atare incercare; pentru ca — tocmai in foia nostra si — din gur'a nostra mai multu ca ori de unde — a trebuit se pricepa publiculu nostru national: ce mare si sublima este detorintia fie-carui romanu intru interesulu esistintiei si desvoltarii natiunii, si — catu de multu s'ar usiura implinirea acestei detorintie, catu de tare s'ar ascurá succesulu — *privint'a conturancu comuna a tuturoru fortieroru nostre intelectuali*, cari — sub certe conditiuni seu presupusatiuni, nu este cugetabile se nu fie *apropiabili* si *disciplinabili* — tote, seu mai tote la o lalta, spre acelasi scopu.

Asia suna reflexiunea, resp. imputatiunea ce ni se face.

Intr'unu puntu totusi — si in acesta privintia ni se dá tota recunoscintia, in punctulu *cauzei ardelene*. Aci toti concedu, ca — am incercatu tote, cu totu devotamentulu si zelulu, si cu tota abnegatiunea — pentru d'a apropiá si reconcilia si concentra spre unulu acelasi scopu — partile; dar se adauge, ca — ori catu am fost respinsi, chiar si calumniati si vatemati, in fine straduintiele nostre totu n'au remasu fora rezultatu, „apoi macar orb'a unora si altora se face ce va face!“

Noi — am dori se fia asiá, in cauza *Transilvaniei*; tienemu in sa ca — nu e, cum ni se imputa, in cealalta privintia.

Ni se observa ca — poté am vé scrupuli, a discute publicu acesta estiune. Nici de catu. — Am disu de multe ori si repetimu, ca — nu cunoscemu cestiune de interesu publicu, de a carei desbateru ne-am feri, atunci candu ea o data se pune la ordinea dilei. Apoi cestiunea apropiarii si consolidarii *barbatiloru nationali*, in diu'a necesiloru nostre celoru mari si multe de astadi, pururia se poté considerá la ordinea dilei.

Dar — én se vedemu — mai antaiu pre scurtu, cum stá lucrulu? Apoi deca lamurirea pre scurtu n'ar ajunge, bucurosu vom stá la vorba si mai cu de amenuntulu.

Nu se poté ca — totu ce se dice si semte romanu, se nu reconosca, cumca Romanii, din acesta patria, toti cu totii trebuie se aiba unu scopu nationale comunu, alu loru propriu, in tocmu pre-

cum au asemenea si magiarii, si ori-care alta natiune, cu consciintia de sine.

Noi — de dieci de ori am definitu si precisatu acestu scopu, l'am precisatu si definitu in generale si speciale, si — nu ni aducemu a minte, se fimu fost combatuti si desavuati de cineva in acesta privintia.

Noi am disu, ca — scopulu nostru in acesta patria este: *a ne sustiene si — totu mereu desvoltandu-ne, a ne redica, si intari, pentru de a ni asecura prosperarea succesiva, unu victoriu mai bunu — ca Romani, ca natiune romana*.

Cine acést'a nu o pricepe, nu o vre, nu o atientesce, — acel'a dupa a nostra logica si morala, care este — propriamente nu a nostra, ci a tuturoru popóraloru destepte si culte, — nu poté avé pretensiunea de *romanu bunu, romanu adeveratu*.

Ei bine; va se dica — toti romanii buni, romanii adeverati, dupa acesta logica si morala, trebuie se caute, ca se pretinda si cascade — in ori-ce modu, pe ori-ce cai: *conditiunile de esistintia, de desvostare si perfectiune nationale*.

Acést'a este lupt'a nostra politica-nationale, — indemnulu ei, tient'a ei.

Acést'a este punctulu generale si cardinale alu programei nostre, este temelulu, in privintia caruia trebuie se fimu un'a; in privintia caruia — deca suntemu cu totii un'a, **Romani**, nu ni poté fi iertatu se diferimu in sentimentu

Cele-lalte — sunt consecintie, corolarie, cale si medilóce, unele — ne-ape-rate, secure si positive, altele — de oportunitate, seu dupa imprejurari, in privintia carora pote se incapa diferentia in opiniuni. Dar — de tote acelea, nici verb'a nu poté se fie cu acela'ce in scopu, precum lu-precisaramu, n'ar fi un'a cu noi. Er presupunendu ca in scopu suntemu contielesi, suntemu un'a, dar seriosu, — éta ca avemu unu *puntu comunu de manecare*, si — respectivminte o *tenuta, o sténa conducetoria comuna*, pre care deca vomu tien-o credintiosu in vedere, nu se poté se retacimu, se ne desbinamu si instrainamu tare de catra odalta, ori catu alte interese secundari si parteculari ar vre se ne amageasca si instraine!

Éca deci, ce noi pururia am pretinsu, si — nu potemu se incetamu d'a predinde mai antaiu de tote — de la fie care romanu, am pretinsu si pretindemu indispensabilminte, *seriosu* si positivu ca de basa, de puntu de manecare, deca este ca se ne intielegemu in privintia celoru urmatórie, despre cari — in altu nru. —

Ofenheim este achitatu!

Adeca — este *absolvatu prin juriu de tote invinuirile*, ce i se fecera, pentru cari fu arestatu si torturatu moralmente printr'o inchisitiune de unu anu si mai bine si printr'o pertractare publica de siese septemani!

In privintia mai tuturoru punturiloru, juratii decisera cu 9 contra 3 voturi, si numai in privintia unuia cu 7 contra 5, cumca omulu este *nevinovatu*!

Lumea speculativa, materiale, tresare de bucuria. Lumea morala — se imbraca in sacu si cenusia!

Marele *Ofenheim*, nevinovatu, martirulu *Ofenheim*, in aperearea sa a pronunsiatu o sentintia, carea prin verdictulu juriului triumfa, sentintia ca: „*cu doctrine morali nu se cladescu drumuri de feru*.“

Da, resuna acum din toate partile: cu invetiaturi morali nu se pot face nici drumuri de feră, — dar nici dări si crimate, nici dregătorii si administratiuni in stat!

Da, adeca moral'a înceta a fi bas'a si steu'a conducătoria in stat!!

„Hon“ de domineca dico: „deca acest'a este adeveratu, apoi atunci este cea mai mare mintiuna, că temăntu statului este moralitatea curata. Intr'adeveru n'ar fi pentru statari si societati mai mare nefericire, de câtu deca atare parere s'ar face generale si faptele s'ar îndreptă după acest'a in mai mare mesura!“

Da, asiă este; acest'a noi de multu o predicăm, dar am predicat'o domniloru magiari de la potere; si li-am spus'o, că acest'a este regul'a lor, s'eu celu pueinu asiă se manifesta portarea loru intr'egu facia de popora, si li-am spus'o, că se nu crăda, cum e moral'a lor este arcanulu lor, pre ce domnii nu-lu vede si — nu-lu va urmă aser'.

Nu remane astadi domniloru, căt'u — a fi de oment'a, deca voiescu ca si lun'ă să se fie de oment'a, si asiă se nu se spa' statulu si societateu. —

Cernauti, in fauru 1875.

Triste doile am ajunsu, noi n'avinem sermanei Bucovine!

Ori unde te interei, vedi numai dispretu si batjocura a totu ce este legalu si nationalu. Si dai numai de uneltiri infernali de a si devin'ă si cele din urma refugiu, lasate nouă, de cei ce vreu se ne omore, numai din rusino de t'are. De va merge totu asiă, me temu că nu vom avé de a ne miră, daca dusmanii nostri vor pretinde ca si treptele bisericesci ale cerulu nostru se se ocupe cu individi din neamurile straine de pe la noi, sub cuventu că, asiă e bi-nele tierci! „Noue ficcare di ni aduce gratia“

Astadi avem si noi doue instituti de invetiamentu, cu cari ne mangaiamu, ca un unic'a proprietate ce ni mai remase pe capulu invetiamentulu publicu, fiindu ele mandate si sustienute cu mare jertfa din mijlocii nostri. Acest'a proprietate ni e garantata in diplomele imperatesci de fundare; de ast' poi suntemu in dreptu a cere, ca acest'a proprietate se se respecte de catra cei ce se nescu scolaru in regnu si in arhipatriu. Desiderium!! Altu cum stiă lucrulu as

Conformu diplomeloru de fundare noi seramu si trameseram mai multi teneri nostri la universitatea de Viena, ca se se gatésca pentru cariera de profesori. Multu tempu am asteptatu noi pre alesii nostri, Aci cause — cari le vom spune stepaniloru cu alta ocaziune — au facutu de tenerii nostri trebui sa se intardia multu tempu prin Viena, ori se-si caute substitintia in alte tieri. In fine, pe incetu si post tot discrimina rerom, se reintorsera cei mai multi din acei teneri, toti cu esaminulu de censura de la universitatea vienesa, si intrara in posturile destinate. Astu-feliu in Sucéva astadi sunt dint'e ei 9 profesori — intre 15 —, ér in Cernauti la scola reale mai cu po atatia.

Multo chicanerie si defaimari au de suferitu cei de la gimnasiulu din Sucéva din partea, cu tôte că putarea lor, după seiri autentice si competenti, este esemplara. Despre acestea inse ne vom luă libertatea a atinge si a-le ilustră la altu loc. Aci inse ce se vedi!

S'au tînutu in consiliulu scolare al tierci mai multe seditie, in cari s'a tractat despre susu numitele doue instituti, respective s'a vorbitu si decisu despre reorganizarea lor, frece po o basa, ce convine numai stepaniloru. Nodulu in papura a fost unu profesore romanu de la gimn. sucévanu, carele bietulu de elu nu pôte ajunge nici decatu la denumirea de invetiatoriu definitivu. Caus'a nu e că dora s'ar fi portatu reu s'eu n'ar fi coresponsu conditiuniloru recerute de lege de la unu profesore, — căci elu a depusu esaminulu cu rezultatu forte bunu si a trecut acum 7 luni dela anulu provisoru al supienturei sale, primindu de la locurile competinti recomandatiunile cele mai magulitorie, — ci pentru că prepositii au inventatu, că este inruditu cu doi membri din corpulu profes. desi in acelu gradu de incuserire, de care nu vré se scie nemicu nici dreptulu canonicu, nici legile civili. Dar de ar fi chiar si frati, legea nu oprece de a functionă impuna cei ruditi, ci numai fiindu inruditu cineva cu directoriulu

seu. De legi si de diplome imperatesci inse nu pré pasa domniloru, candu vreu a-si ajunge scopulu contra nostra, cari traimu in neunire si nu voimu a ne aperă cu onergia si in concordia drepturile ce avemu. Apoi domnii candu vedu ast'a se apuca se succésca tôte lucrurile, numai ca se-si ajunga scopulu.

Este chiar deci aci, că caus'a fundamentala a pornirii inimice contra respectivulu profesore este de a se caută altu-unde si nici de câtu in legea ce o succésu cu tarfa stopanii, ca se li convina planulu lor.

Se dice adeca că s'au plasmuitu, ca mai mali din profesorii romani de la celu gimnasiu se se strapuna in alte locuri, adeca ca majoritatea romana se se spulbere si prefaca in minoritate, ca nu cumva se se intemple se se mai mire vre unu archiduce — ca si la t'onna — că la unu gimnasiu, infintiatu contra poporulu romanu si sustienutu din mijlocii nostri, se propune numai in limb'a germana, ca nu cumva etc. etc.

Pentru a coresponde ataroru pofté inalte se apucă clic'a cunoscuta, cese ingamfa că reprezenta opiniunea tierci, se pregatésca anu in ministrulu de instructiune, cea plina de d'opria pentru tier'a nostra, si anume prin modilocirea foiei ministrulu de interne, prin „Presse“ De aci apoi acest'a foia la 21 fauru se pune se recomande consiliulu scolaru tierci dorint'a si decisiunea, că numai le doue instituti se le deé in proprietate usulu, fiindu acest'a si dorint'a tierci si distintendu totu odata că ar avé tîlu de dreptu la acele instituti fondulu gr. or. ce le sus'entionédia numai in parte; apoi fora cea mai bucina consciintiositate califica pe profesori gr. or. de necapabili si ignoranti, miranduse că cum li a pctutu dá acestora note bune comisiunea esaminatória din Viena, ba acest'a foia aminteesc chiar si de notele mai favorabili ale unuia din profesorii nostri, desi testimoniulu de calificatiune este unu cretu.

Peste totu acest'a foia, in articulu seu de destintune este plina de mintiuni grosolane si imari după tipulu si asemenarea acoloru scribiera că ei sunt, „Kulturträger-i nach“ dar cari nu se sfiiuse a recurge la tîlu de mintiuni, defaimari si batunde li lipsescu argumente pentru a justifică baram la aparintia realizarea interesiloru lor, de a sugrumă pe romani.

Ne acceptandu ce vor dice la acestea profesorii nostri, pre cari li priveseu directu — desi nu sciu cum si unde vor puté află bietu ce ei satisfacere, fiindu nedreptatiti in cas'a loru stramosiesca — ne vom luă libertatea a responde mai antai aci, că incatu pavesce ignorantia si necapabilitatea profesoriloru nationali romani, acestia au trecut pre verdictulu comisiunii renunitei universitati de Viena, unde nu se facu goscalt'ari cu esamenile, si astu-feliu e superbia sup'arbitriulu lui Itzig din Cernauti. Apoi s'ar abstraganda de aci, si judecandu capabilitatea si demnitatea unui profesore după rezultatu rogămu pre Cernautienii cei „informati din parti competinti“, de a trage o parala cu ei si numai intre gimnasiulu din Sucéva — intre celu „de stat“ din Cernauti, si apoi adece, inse după dreptate, fora privire de preocupatiuni si ne reflectandu „favor“ si „nefavoriti.“ Avemu firm'a sperantă că daca faceau o asemonare cătu de gata, si d'osa, ar fi avutu adeverate cause de a se plango de necapabilitate si ignorantia contra profesoriloru din altu loc si nici de câtu din Sucéva si specialmente nici de câtu contra profesorileru romani. Sapienți sat!

De a de inchiaiare nu potu se nu facu — apoi fratiescu coloru chiamati dint're noi.

Fratiloru! voi vedeti, că tôte drepturile nostre stramosiesci se calea in petiore; vedeti cum limb'a tierci e isgonita din tôte dregatoriile, pana si din oficiere satesci si din soli; vedeti la noi inspectori de scóle poporali, cari nu sciu bota limb'a poporului; vedeti universitate asediata in incaperile rosiedintiei bisericeii nostre, la care universitate inse limb'a romana este suferita numai din mila unui omu viencanu, ce nu si-a uitatu inea de originea s'a macedo-romana; vedeti peste totu romanulu persecutatu de veneticii; cu unu cuventu, voi vedeti că la noi „Macht geht vor Recht!“ Ar fi deci tempulu, ca se ne desteptămu din somnu si se ne apucăm a ni

aperă essistintia. De aceea vi dieu tuturoru, se cumpenimu bine, că „dum singuli pugnant, universi vincuntur,“ ér fruntasiloru nostri li dieu se nu intardie a se pune in fruntea nostra pentru a ni aperă essistintia in unire, si asiă se scape de blastemulu viitorimeii!!

Tóta clipea intardiata aduce mari daune si greutati pentru noi; de aceea voi cei specialmente chiamati, pasiti odata in frunte si nu stati pana va se bata si a unu-spre-diecea ora, ca se nu ne desteptămu in tempulu nepotintiei. —

Camponi, in muntii apuseni ai Transilvaniei in 6 fauru 1875.

(O fapta demna de imitatu.) Astadi s'a tînutu sinodu protopresviteralu pentru tractulu Camponiloru, aici in loculu principalu alu muntiloru apuseni. Caus'a tierci acestui sinodu a fostu unele obiecte intetitorie atatu bisericesci, cătu si scolarie. Obiectulu principale a fostu o cauza scolară. Zelosulu nostru protopresviteru, pré on. d. Ioanu Patitia, staruesce din tôte puterile la inaintarea in cultura a filoru sei sufletesci, pre cari tînde a-i pastoru ca servitoriu credintiosu, in spiritulu evangheliei. Densulu prin neoboscita sa staruintia a infintiatu in tractulu acest'a cele mai frumoase scóle, si pre invetiatori li-a proviedutu cu salariu intrunu modu cătu se pôte de corespondentioriu, incatu intr'adeveru potemu se ne mandrimu cu ast-felu de scóle si invetiatori. In acestu tractu toti invetiatorii se platescu din cass'a comunale, ér banii se aduna dela poporu prin repartitiune. Se escepe siugura scola normale din Camponi, carea si-are fondulu seu propriu. Inse ce se vedi! Onoratulu Comitetu Comitatenescu candu i se asternu spre revisiune preliminariele bugeteloru comunali, scóse afara acele posturi pentru scóle, dicendu că de léfa invetiatoriloru confesionali are se se ingrigésca poporulu pre alta cale! Preotimea si inteligintia din acestu tractu, după o dezbateré mai indelungata, acum decise: a subterne prin Ven. Consistoriu o petitiune Inaltulu Ministeriu r. ung. de culte si instructiune publica, prin care se arete, că scólele nostre, cum suntu de partinite din partea domniloru strapanitori. Cu ocaziunea tiercii acestui sinodu, — bravulu nostru Advocatu Anania Moldovanu, pre care proviedint'a l'a tramis in muntii, in toema, ca si pre Moise in midiloculu poporului seu, esi cu propunerea, ca se se infintidie unu fondu alu sinodulu protopresviteralu, din ale cărui interese se se provéda cu carti pruncii miseri, amblatori la scóla! — Acest'a propunere se primi din partea sinodulu protopresviteralu cu cea mai mare placere. Domnulu adv. Moldovanu numai decatu d'arui pentru acestu fondu 20 fl. v. a. si delocu acestui frumosu esemplu urmara toti membrii sinodulu, contribuindu si-o care după starea sa, astfelu la momentu se adună sum'a de 100 fl. v. a. carea se predece domnulu Chirtope, spre manipulare, alesu fiindu din partea sinodulu de cassariu. — D-dieu se ajute! — a.

Oradea-mare, in fauru 1875.

Multa stimat' Dle Redactore! Permitti subscrisiloru membrii ordinari ai societati de lectura a junimeii studiöse dela facultatea juridica si archigimnasiale de aici, a face prin colónele organulu dvóstre — onoratulu publicu romanu unu reportu fidelu, despre decursulu intregu alu seditintei publice solemne de deschidere, ce in 31 ianuaru st. n. s'a tînutu numai in parte, si era se fia incoronata cu succésulu celu mai frumosu, daca veri căti-va dintre teneri, parte membri, parte nemembri, nu insencau cunoscutulu scandalu, prin care nu numai că s'a calcatu in petiore frumos'a reputatiune a societati nostre, dar ce e mai multu, ne-au compromisu — potemu dico, in modu antinationalu, atatu naintea publiculu nostru, cătu si a celui strainu. Si pana ce facemu acestu raportu, declariamu din capulu loculu, că in polemie nu ne potemu lasă cu ómeni, cari uitandu-se de ei insi-si, si-au uitatu si de numele de romanu. ¹⁾

¹⁾ Tînemu de sincera si seriósă acest'a voce, si — de aceea, vedind'o subscris de atatu nru de teneri nationali, nu poturamu a i denegă spaciulu, ori cătu de pueinu avemu disponibile. Dar toema pentru că vremu se credemu si se crăda si on. publicu in sinceritatea si seriozitatea repor

In 31 ian. st. n. societatea nostra voindu a serbă, după datina eredita, seditint'a ei solemne de deschidere, si fiindu onorata si din partea publiculu din locu cu o cununa frumoasa de óspeti de ambele sesse, — conducetoriulu, conformu programei stabilite si publicate, deschide seditint'a prin unu cuventu ocazionale. După acest'a urmara produptiunile literarie, cari curgundu in cea mai frumoasa ordine, si secerandu din partea publiculu aplause binemeritate, éta deodata dint' unu unghiu alu salei, pe candu juristulu Traianu Farcasiu se suise la tribuna pentru de a-si ceti disertatiunea: „Romani din Bihoru,“ schitie etnografica (nr. 7 din programa,) de o data se audu nescé fluerature — după cum s'a constatat — din fluere de ziucu, cum parate anume spre provocarea acestui scandalu, unicu in felulu seu, si demnu de autorii sei. Conducetoriulu după acest'a a receratu pre comissariulu de politie, carele asemenea assista la acest'a serbatore ca óspe, ca se îndeparte pre acé'a, cari comiseru fapta. Comissariulu satisfacendu acestei recerari, indata a scosu pre acei domniori din sala, unde inse dandu de resistintia, a fostu necessitatu se tramita după 12 haiduci, si numai cu ajutoriulu acoloru a fostu in stare se devina in posesiunea numeloru lor. Temeritatea lor inse a mersu mai departe; căci dandu-li-se la toti drumulu, densu au inceputu apoi a flueră la ferestele salei, de unde éra numai cu ajutoriulu acoloru 12 haiduci s'au potutu improscă. După tôte acestea restabilindu-se liniscea si ordinea, Tr. Farcasiu dede cetire schitieloru sale etnografice, intre aplausele publiculu, si după-ce a mai dechiamatu si juristulu I. Cocisiu — in unu modu forte placutu, poesi'a „Pisztai találkozás,“ — patronulu societatii, SSA epplu Ioane Oltianu, redicandu-se din scaunu, intr'o cuventare parintesca dede pe departe spressionu bucuriei si sollicitudinei ce nutresce in pieptu-si facia cu societatea nostra, spuse că — cu deosebita bucuria a primitu invitarea nostra la acest'a ziua solemna, in sperantia, că in sinulu societatii va află cea mai buna contielegere, ce trebuie se domnesca intre fratii d'unu sange, — descoperindu-si pe d'alta parte parerea de reu, că in acest'a privintia s'a insielatu amar, căci a trebuitu se se convinga, că se afla in societatea acest'a si juni d'acoi-a, cari desconsiderandu maretulu scopu alu societatii, au mai avutu inca si curagiulu a scribi prin fapta loru necuviintiosa si reputatiunea ei. ²⁾ Dogenindu astfelu pe acesti teneri, ni recomandă armonia si concordia fratiésca, si in fine ne rogă, ca — desaprobandu si detestandu noi acest'a fapta urita si inaintea publiculu celui mare, — ca membrii ai acestei societati veterane, se n'avemu alt'a inaintea ochiloru nostri, decatu desvoltareu limbii si literaturei nostre, — a tesaurulu celui mai scumpu alu nostru. ³⁾ Implorandu binecuventarea ceriulu asupra lucrărilor nostre, si parasindu sal'a intre urări frenetice de „se traiésca,“ conducetoriulu redică seditint'a, si anuciă pre 7 ian. o seditintia plenaria, in carea prin unu decisu, adusu cu votu unanimu, amu oschisu atatu pre faptuitorii scandalulu, cătu si pre acei-a, cari apartienu la clic'a lor. Mai departe amu adusu si acelu decisu, ca se dámu publicitati numele tuturoru acoloru-a, cari au preparatu si efepuitu scandalulu, si acesti-a sunt:

Traianu Metianu, Davidu Sciru, Silviu Popoviciu, Vasiliu Popoviciu, juristi in an. I;

tu!i, trebuie se reflectămu că este polemicu si că — condamna pre contrari fora a negă specialminte si precisu originea realu, ba la urma chiar reconoscend'o si vrendu a o justifică prin o santiune posteriora, adeca: modifierea arbitraria, violinta, inferata de falsificare, a puntului 7 din programa. In astfelu de casu, esceptiunile oponentiloru, basate pe unu conelusu anterioru valibilu, cu care éra ingagiata onórea societatii, după noi trebui se fie mai bine considerate; căci ele avoau o basa si morale si faptea. — Noi din a nostra parte — pururia vom stimă pre cei-ce facia cu abusu, arbitriulu si violint'a — nu voru a capitulá, nu voru a se dá intimidati si de unelte. Despre modalitatea protestulu nu vorbimu, căci nu ni suntu deplinu cunoscuté imprejurările. — Red.

²⁾ Vedeti, logic'a si moral'a cea adeverata a acestoru pré demne cuvinte, pre cătu nu se pôte negă schimbarea arbitraria a programei la p. 7, se decarca de adreptulu in capulu faptuitorulu! — Red.

³⁾ Bravo! Aci este adeverulu, aci demnitatea, ér nu in espeptoratiuni si tendintie de pasiuni private. — Red.

Jacobu Hotoreanu, Assentiu Chirila, Nicolau Rocsnu, studenți de cl. VII, și Gayrila Bene, jur. in an. II, toți ca membrii ai societății. Ne-au prinsu înse mirarea, cându cu dorore amu trebuitu să vedem, că și Georgiu Horvath, jur. in an. III, și Ioanu Buna jur. in an. I, înca s'au alunecat la astfelu de lucruri și andalose, cându densii neci nu sunt membrii ai societății; căci celu d'antaiu n'a participatu neci odata la ședințele noastre, era celu de alu doile înca demultu a abdisu de a fi membru; — ar mai fi unulu, cutare Ioanu Istinu, dar pre acestu-a n'avemu onore a-lu cunoșce, și numai din list'a comissariului i-scim și cunoșcomu onoratu lu nune. (Noi avemu date despre mai mult! Red.)

Si acuma venim a espune si adeveratul motivu, pentru care acesti-a acum numiti au provocatu scandalulu.

E dreptu, că conducătoriulu a adausu la program'a, stabilita de societate, disortatiunea juristului *Farcasiu* *) dar in ședința dela 26 ian. a adausu această dispuzetiune a lui la cunoșcinti'a societății, carea cu *majoritate absoluta* a primitu adausulu facutu de conducătoriulu. (Nu merge, să credeti. ori-care judecata din lumea culta v'ar condamnă. — Red.)

Atât'a si acest'a este și pôte să fie motivulu, de care acei 7-8 inși au fostu condusi la provocarea desu amintitulu scandalu; noi alte motive nu cunoșcomu și pentru aceea tôte celelalte, cari li-au scrisu această minoritate in foile noastre nationale in acestu obiectu, sunt si le-decliarâm serbatoresce de *mintuni gôle și columii tendentiöse*; cu cari densii au voitu, seducendu on. publicu, să se spale de rusinea, ce s'a pusu pro faci'a loru de catra fiesce care romanu bunu, dar nu li-va spală-o nici Crisiulu, nici Tisa și nici Dunarea. Auditi voi acolo!!!)

Totu asi'a si in actu modu desavuâm și corespondința d'lu Vasiliu Popoviciu publ. in „Albina“ nr. 7.

Etă dle Redactore, din tôte acestea Te poti pe deplinu convinge, că unde este adeverulu? Si cu aceste finindu-ne raportulu, Te rogâmu, primesce espressiona profundei noastre stime cu carea suntemu

Fr. Virg. Oțanu, mp. conducătoriulu societății, — Traianu I. Farcasiu, mp. jur. de an. II, si notariu coresp.; — Liviu Dragoin, p. jur. de an. II, secr. societății, — Ioanu Giula, mp. jur. de an. II, — Paulu Cototiu mp. jur. de an. II, — Ios. Dragun, mp. jur. de curs. I, — Ioanu Cototiu, mp. stu. d. de a VIII. cl. gimn. Victoru Marcu, mp. stud. d'aceeasi clasa, — Ioanu Hotoreanu, mp. dtto; — Georgiu Szerenu mp. dd; — Ioanu Puscaru mp. dd; — Adalb. Pitucev, mp. dd; — Corielanu Bony, mp. — George Popu mp. dd; — Ludov. Marcusin, mp. not. șied. si stud. de a VII. clas. gimn; — Gav. Rednicu mp. dd, — Georg. Arnatianu, mp. dd; — Ioanu Coszma, mp. dd; — Ioanu Szaszariann, mp. dd; — Dem. G. Bradu mp membru alu societ; — Paulu Nyistoru, mp. stud. de a VII. clas. gimn; — Ioan Cupsiu mp. dd. —

Bradu. (cottulu Zarandu.) in dec. 1874. *)

(Rectificări in mai multe privintie.) In nrulu 91 alu Albinci, apară o corespondința din Baia-de-Crisiu, in carea corespondintele pseudonimulu „Ilie“ aduce la cunoșcinti'a cititoriloru intro altele si aceea că:

*) Pardonati! A adauge este: a mai pune la urma, in capetu, fora vatemarea cuiya. Acest'a se potea face si — posterioriminte incuvintiu. Dar a sterge dela puntulu 7 pies'a primita, si a substitui alt'a, er pre cea stersa a o pune colo in coda, nu-este numai adaugere, ci *scutire*, care — nu se pôte posterioriminte sanctiona; pentru că vatama unu dreptu căscigatu, una dreptu, de *finaliminte statoritu*, cuprinde asi'a dara — atacu si blamu! Red.

*) Ni pare forte reu de judecat'a atâtu de aspra asupra atâtoru juni romani, si ni pare cu atâtu mai reu, căci suntemu convinsi, că lumea morale — nu-ii va află atâtu de vinovati. Fundamentulu reului este si romane — dupa noi, in necesat'a pricepere a faptelor si a dreptății si in această privintia, precum reflectaram mai susu, erôrea principale este pe partea d'lu conducătoriulu, si noi cu provocare la frumôsele adeveruri, pronunțate de parintele protectore alu societății, ve rogâmu, să recugetati bine, să reconôsceti gresid'a si din acea parte, si să complanati conflictulu — nu dusmanesce, ci fratiesce. — Red.

*) Publicarea acestei polemii, ce ar fi se fie numai o *rectificare*, s'a intardiatu din multe cause, din cari mai bucurosu am fi doritu a — nu o pu-

1. „Subinspectorele școlariu regescu *Elia Goga*, in ședința consiliului școlastecu din luna trecutu, adause la raportulu seu anuale si o *instrucțiune* compusa de Dsa in privintia școloloru, si asi'a dede citire si acestei instrucțiuni;“

2. „Că dupa citire d'lu vicecomite, ca membru alu consiliului, facu propunerea ca acea instrucțiune să se de sub-comisiunii speciali spre censurare si raportare; la această inșe d'lu subinspectore regiu, ca presiedinte alu ședinței, veni in furia unui copilu normalistu, si in gura mare dechiară, că acestu proiectu nu-lu lasa la discussiune;“

3. „Că de aci apoi se escă o confusiune si o cărta intre presiedinte si consiliu intr'atât'a, in cătu unu membru alu consiliului Dr. *Reichenberger*, dechiară că sub unu presiedinte, care nu-si pricepe chiamarea, nu mai voiesce a participa la ședinție; si asi'a si dede demisiunea de membru si parea ședinței;“

4. Că crescandu prin această larm'a și confusiunea: d'lu Georgiu Secula, și apucă de facu propunerea, că pre câteva minute să se suspenda ședința pana se voru moleomi spiritele;“

5. „Că această propunere si rogare fu spriginita de toti membrii consiliului, d'ér d'lu Goga considerandu-se pre sene e dictatore, nu se invol, ei pretinse continuarea ședinței;“

6. „Că prin acestu actu iritatiunea, confusiunea si desordinea ajunsera la culme; er protonotariulu, ca membru alu consiliului, cu glasu stentoricu, care strabutu prin larm'a cea mare, se adresăza cătra membrii consiliului si-ii provôca, ca — deca d'lu presiedinte nu-si pricepe chiamarea de presiedinte, să nu mai stă de vorba cu elu, ci să se scôle, si cu totii pareașindu sie lini'a, să-lu lasc singuru ca să-si esserceze dictatur'a;“

7. „Că la această provocare membrii consiliului pana in unulu toti pareașira sal'a ședinței, er d'lu presiedinte romanendu singuru singurelu in sala, a fostu silitu să o pareașca si dsa;“

8. „Că acū d'ora se vâ fi convinsu si d'lu Goga, cumca — dieu dsa nu este pentru loculu ce ocupa.“ —

Acăsta descriere despre decurgerea ședinței consiliului școlastecu alu Zarandului din 18 novembro 1874, — punctu de punctu coprinde in sene neadeveruri. *Momentu in sene nate sunt parte lasate a fora, parte simulate, parte scornite; er ordinea, in care au decursu pertractările este stramutata.*

D'lu corespondente dara seu nu a fostu de facia in acea ședinția si nece nu s'a informatu bene despre decurgerea ei, ci a scrisu numai pre bazea unoru povesti adunate de pe strada, — si in casulu acest'a d'sa a caditu in culp'a acoloru scrietori facili, cari au naiv'a placere de a serie prin foi publice, d'ér le lipsece demnitatea si moral'a receruta; — seu deca dsa a fost de facia in acea ședinția, si preste totu a fostu bene informatu: apoi, seriendu totusi ne-adeveruri, a caditu in crim'a moral'a de rea vointia.

Descrierea ședinței n'au consiliu școlastecu municipale, e unu cu multu mai ponderosu, decâtu să remana falsificata pentru publicu si posteritate. Ca presiedinte alu ședinței din cestiune, mi-tienu de detorintia a indreptă neadeverurile d'lu corespondente „Ilie“ in urmatóriele:

Ad 1. La raportulu anuale alu presiedintulu despre starea invetiamentulu popularu in cottulu Zarandului pentu anul scol. 1873/4, nu se adause nici o „instrucțiune“, ci in legatura cu raportulu se dede citire cerculariului inspectorale dtto 30 oct. 1874 nr. 274, prin care se facura dispositiuni pentru esscutarea legii privitorie la frecantarea școlii.

Ad 2. D'lu vicecomite, ca membru alu consiliului, a voitu să ide la censurare separata acestu cerculariu inspectorale, si la această — observă presiedintele consiliului, cumca censurarea separata a cerculariului la asta occasiune nu o pôte concede si din acea cauza, că cerculariului se dede citire numai de comandata, pana candu cestiunea frecantării, la care se referesce cerculariulu, va fi adusa separatu la or-

blică, seu a-i publică numai essint'a ad rem, dar fiindu că ni s'a cerutu publicarea in est'nu — de repetite ori, éta o facemu, permitiendu-ni numai pucine modificări, demandate de interesulu comunu. Red.

dinau dilei. Dupa această observare presiediale, d'lu v. comite a propusu, ca raportulu anuale impreuna cu cerculariulu inspectorale să se de sub-comisiunii spre raportare. In contra acestei propuneri a d'lu vicecomite presiedintele absolutu nece unu cuventu nu a disu. Er de cumva d'ora in observatiunea presiediale cătra d'lu vicecomite i a placutu d'lu corespondente „Ilie“ a află *„furia de copilu normalistu“*, apoi — fie-i de bene! — *)

Nimidilocitu dupa d'lu vicecomite mai voi să ide la censurare separata cerculariulu inspectorale si d'lu Dr. *Reichenberger*, dar presiedintele nu-i concede din acele-si cause, ca si d'lu vicecomite.

Acum se s'ôla d'lu protonotariu alu comitatulu si deputatu dietale, S. *Borlea* si cu glasu in adeveru destulu de stentoricu se demite in personalitãti, numindu pre presiedintele consiliului școlastecu „*chiungulu*“ (instrucțulu) guberniului, cari'a acest'a i-ar fi datu *„instrucțiuni secrete, si intonandu că, pentru ce e dara er consiliulu, deca presiedintele nu-i concede a discută despre cerculariu.“* —

Presiedintele respine atacurile d'lu Borlea. D'lu N. *Hentiu*, fora a cere cuventu, continua atacurile personali contra presiedintulu. Presiedintele lu-intrerumpe, observandu-i, că nu a cerutu cuventu, si chiamandu-lu la ordine. D'lu *Hentiu* dice la această „că i-a datu cuventu d'lu notariu alu consiliului Dr. *Reichenberger*. Presiedintele i replica, că a dă cuventu e dreptulu presiedintulu, er' nu alu notariului.

Ad 3. La această se școlă d'lu notariu ungurescu alu consiliului Dr. *Reichenberger* si dice — ipsissima vorba —: „*én sértve érzem magamat elnök ur által; le mondok a tagságrol és jegyzősegről.*“ (Me simtiu vatematu prin d'lu presiedinte; mi-dau demisiunea de membru si de notariu.) Si cu această pareașese ședința.

Aceste citate le-a disu d'lu Dr. *Reichenberger*, er' nu cece-ce placu d'lu „Ilie“ a aduce. —

Ad 4. D'lu Georgiu Secula vene acum si propune, sub cuventu că s'a dusu notariulu si că spiritele sunt iritate, ca ședința să se amene. — Asi'a dara nu, cu ședința să se suspenda pre câte-va minute. —

Ad 5. Mai multu membri strigara: „să se amene ședința.“ Presiedintele inșe argumentandu, că iritarea spiriteloru inca nu e cauza de ajunsu pentru amenarea ședinței; că departarea unui'a dintre cei doi notari ai consiliului cu atâtu mai pucina cauza dă spre amenarea ședinței, fiindu că se pôte face suplenire prin unu notariu adhoc si eventualmente prin alegerea altui notariu, deca va vré consiliulu, — si asi'a motivele propunerei d'lu Secula ar luă facia de pretestu, dechiară, cumca propunerea pentru amenarea ședinței nu este de ajunsu motivata, si mai amentindu, că consiliulu școlastecu in faci'a atâtoru afaceri școlastece, de mare urgentia si de interesu vitale pentru loc'itorii comitatulu, are sublim'a chiamare de a lucră spre promovarea acolor'a: enuntia trecerea la ordinea dilei, rogandu pre consiliu, ca să benevoiesca a continua pertractările in buna ordinea

Ad 6. „Să se amene ședința.“ se audira din nou strigările mai multoru membri, cari cu aceea . . . se imprascia din sal'a ședinței, a fora de 3 inși. Acest'a inșe o facura domnii membri ai consiliului scol. si fora a avé lipsa de „Stentore“, care cu vocea sca cea forte, s'i avisodie a lasă pre presiedintele singuru in ședinția. D'lu protonotariu la acestu locu nece unu cuventulu nu a vorbitu, ci numai mai nainte, dupacum inșemnai Ad 2.

Ad 7. Presiedintele a remasu in sal'a ședinței inca cu doi membri, a fora de notariulu romanescu alu Consiliului. Cu acest'a inșe nu mai continua pertractările, ci dupa finitulu in estu modu alu ședinței, imparti diurnele membriloru presenti, pentu ședințele de mai nainte.

Nu este dara adeveratu aceea ce scrise d'lu „Ilie“, că presiedintele a remasu singuru singurelu in sal'a ședinței! —

Ad 8. Din această descriere fidele a decurgerei ședinței consiliului școlastecu zarandanu de sub intrebare, on. cetitoriu impartiiale va poté să judece multu, si asi'a si

*) Adeca cea ce a fost, se splicu in ficare parte altfelu. — Red.

tienut'a personelor, cari au figuratu in această ședinția.

A demustră aceea, că cineva nu-si pricepe chiamarea, si nu e pentru loculu ce ocupa, in modulu precumu facu d'lu coresp. „Ilie“, — e si tare greu, dar si mai multu ne-cuvențiosu. —

Acetosa trebui să le inșemnu aci, provocatu de corespondenti'a d'lu „Ilie“, in cătu acea tractédia despre decurgerea ședinței consiliului școlastecu de la 18 nov. 1874.

Ce se tiene de școl'a din Baia-de-Cisiu, apoi acea nu e școl'a comunala, cum o numesce d'lu corespondinte, ci e școl'a de statu. **) Drep-tulu ministrulu de a infientiã atari școle se cuprinde in § 80 alu art. de lege XXXVIII. din 1868.

Esto adeveratu, că edificiuulu pentru această școlă s'a cumperatu dela contole Eszterházy cu 7500 fl. v. a. impreuna cu gradi-n'a. Acea inșe, că prolanga protulu acestei realități s'ar fi primitu din partea guberni-ului si o detoria de 160,000 fl. v. a., e imposi-bile. In privint'a acest'a șierbésca spre linis-ci-roa onoratulu cititoriu aceea, că suscriulu cu multu inainte de incheierea acestu tergu, a tramisu Escelentiei Sale d'lu Ministru de culte si instrucțiune estrasulu oficiosu din protocolulu funduarius, din care documentu publicu s'a potutu vedé, deca pre realitatea cumperanda sunt seu nu detorie? ***)

Invetiatori s'au denumitu doi la această școlă de statu, ambii in calitate provisoria; unulu este romanu, S. *Munteanu*, care nainte de aceea a șierbitu 4 ani ca professore supientu la gimnasiulu din Bradu, er unulu este magiaru, *Schmid J.* care afora de limb'a magiara — ce inșu d'lu coresp. „Ilie“ recu-nôscese că o posede, mai cunoșce perfectu limb'a germana, — de altmentrea inca șier-besce demultu ca invetiatoriu popularu. Nu-mi potu dara intipui: pre ce baza serie d'lu „Ilie“, despre acești doi invetiatori, că sunt absolutiminte incapabili d'a dá ôrecare instruc-tiune baietiloru! — False sunt premisselo in privint'a acest'a, unde, retacendu despre unulu, că e romanu, despre cel'altu dice, că a fora de unguresce nici o litera in alta limba nu scie; dar si mai ciudata e logic'a candu di aceste premise deduce, că asi'a dara ambii sunt absolutiminte incapabili de a dá ôre care instrucțiune baietiloru! —

Nu mai pucinu neesacta e si afirmatiu-ne că invetiatorii din acea cauza n'au tienutu școlă pana in 16 decembre, căci n'au avutu nece ba rem 1/2 de invetiacelu. Atunci erau inșcrisi dejă preste 50 de inveti-acci la acea școlă; er causa, că școl'a totusi nu s'a potutu incepe pana in 16 dec. c. n. a fostu, căci inca nu eră gat'a mobiliariulu școlastecu; er dupa gatierea acestui'a a mai trebuitu a se amenă deschiderea acestei școle inca 8 dile, din punctu de vedere sanita-riu. †)

Acumu inșe prelegerile curgu in școl'a de statu din Baia-de-Crisiu cu 57 de școlari, intre cari . . . chiar si *Teresiora* d'lu cores-pondente „Ilie.“ —

Elia Goga,
subinspectore scol. reg.

**) Este una adeverata confusiune in popo-rlu nostru, cu școlile de statu si cele comunali. Si unele si altele — nu se facu la cererea popora-lui, ci — din îndemnul, la comand'a domniloru, si poporulu nostru crede mortisiu, că — tôte le tiene stapanirea din pung'a sa! Apoi — in spiritulu legii, in unele si altele școle ar fi se fie limb'a popo-rului, pe candu draguti'a de ea, stapanirea, atâtu prin inspectoru, cătu si prin pretori consecintiminte lucra pentru limb'a magiara. Aci nu legea, dar nici ratiunea sanetosa, nici omeni'a n'ajuta nemic'a. Despre această noi ne-am convinsu si am convinsu pre multi domni — pon la reconoscintiã. Red.

**) Ori cătu de pozitivu este d'lu E. Goga, noi cauta să-i spunemu, că dintr'o descriere ce ni s'a facutu despre aceeasi școlă, dar pre care n'am publicat'o, a trebuitu să ne convingemu, cumca sar-cin'a de pre cas'a din cestiune, *„nmai mai tardiu s'a stersu“*, si asi'a pre candu d'lu corespondinte alu nostru o afirmă, ea intr'adeveru si custă! —

Red. †) Er dintr'o mai noua corespondința despre această școlă scim ce de altmintre si din aceste date ale d'lu subinspectore potemu pricepe, că — intr'adeveru școl'a numai in ianuaru a. c. s'a deschisu, pre candu invetiatorii dejă mai de multu trageau lefele. Si asi'a d'lu corespondinte alu nostru — pôte că a gresitu in esactitate, dar in esintia nu. Observâm aceste spontanamente, ca d'ora vom poté să prevenim alte reflexiuni si să incheim disputu sterile. — Red.

Prescurtări de corespondinție.

Din *Război*, comit. Temesiu, înca din ian. 1875,

Avem două avertări despre grele abuzuri ale preoților I. L. și M. J. abuzuri și volnicie, cari aparțin — nu în gazete, ci înainte șanului protopopescu; și deca lumă totuși pre scurtu notitia de ele, este numai — în două privinții, o dată pentru că poporul nostru se învete a fi mai înteleptu la alegerile de preoți; și a două, încât se atinge de școlă.

A fost publicat concursu pentru unu co-operatoru în *Război*, în parohia protopresviterale, fiindu comună mare și numai cu unu preot I. L. cum se dice, nici cuvișu, nici sanetosu. Căndu colia la alegere, populu din mila, și — firescu cu inovirea protopopului — alege pre M. S. de parochu!

Cătu-va timpu nou alesu preot s'a straduitu a multiamă pre poporul ce l'a alesu, curendu dup' aceea se puse de invetiă tôte abuzurile celui mai vechiu colegu și apoi a le practică în compania, spre necasul și indignarea poporului, carele acuma și-musca limbă, căci l'a alesu de mila!

Se aduc casuri de jafuri formali cu ocașionea cununielor, dar pentru acelea, cum diseram, sunt superioritățile, și poporul trebuie să aibe curagiulu d'a face avertări ori cându vede astfelu de misieli.

Despre preotulu mai betranu însu, carele este presiedentele sinodulu parochiale, ni se denucia, cumca tocma precum santia sa este nesaturatu și trage tace întreite și indiecite, asiă d'alta parte în sinodulu parochiale totu mereu lucră pentru scaderea salarielor invetiatoresci. Aci — nu pricepemu glum'a.

Noi — din anima dorimu, ca preoții nostri să fie provediți din partea poporului cu unu modu cuvenitu de traiu; dar aceea înca scim, că de la invetatori multu mai multu se cere și că lor multu mai puțin se platece. Acum, deca unu servitoriu alu Altariulu, unu d. preot vine a agit'ă în contra salarielor invetiatoresci, apoi acest'ă tienemu te unu lucru *marsiavu* facia de invetatoriu și peatosu facia de biserică, și provocămu n acest'ă privinția isband'a mai marilor!

Bin *Biserisa-alba* (Banatu), în fauru,

ni se descrie de „mai multu,” cu cele mai viue colori propagand'a ce s'a facutu acolo pentru lectur'a romana, specialminte amintindu-se cum prin staruint'ă dlu serginte *Pentru Ciachi*, în scurtu timpu mai totu căti sciu ceti din batalionulu de acolo alu regimentulu 64 de linia — pe întrecute începura a prenumera și apoi a și ceti „*Siedistorea*” dlu *Vulcanu*. Nu mai puțin de 9 esemplaria sa abonara în dată, și pre totu îi vedeai cu foia în mana, în cătu unii o sciau de rostu! Apoi — nu numai cei cu carte, ci și cei fora carte i iau folosulu, căci cetindu-se în mai multe locuri cu voce înaltă, totu asculta și totu profita de invetiaturele cele bune, ce se propaga prin ea; și unde se folosescu cuvinte ne'ntielesse multimei, acolo întrevine dlu serginte *Ciachi* și aplica și deslucescu, din care cauza, precum peste totu pentru zelulu seu de cultura genorale și leiale, cei „mai multu,” (anume 9), i esprimu cea mai aduncu sentita multiamita!

Din *Ciacova* (Banatu), în fauru.

Dlu protopopu *Ioane P. Seimanu*, aflându-se atinsu pe nedreptu prin căte-va siruri, ce în reflexiunile din Banatu-Comlosiu, în nr. 4 alu *Albinei*, se scrisera ca o provocare la esemplulu seu, ni adresă unu — „scurtu,” și totuși forte lungu, respunsu despre care suntemu detori a luă notitia. E'ta cuvintele vatematorie din nr. 4:

„Protopopulu *Seimanu* de la *Ciacova*, pentru asemeni fapte în dieces'a Caransebesiulu s'au suspinsu și — este de ani delaturatu din oficiu, pre care nu voiă a-lu pricepe și implin'cu demintate!”

La aceste parintele veteranu protopopu — într'altel respunde:

Atacatoriulu din B. Comlosiu se vede că n'are conșciință împrejurarilor și a adevărulu. Deci se șcie:

„Eu pe fie-care anu, ad amussim am substernutu computele fie-cărei biserice din

tractu consistoriulu diecesanu — nu numai, dar și banii ga'ta ai fie-cărei biserice îi-am depusu — pe numele fie-cărei în cass'a de pastrare din Temesiora, și libelele le-am depusu în lad'a fie-cărei biserice, astfelu în cătu sum convinsu, că în tóta ierarhia nu este unu protopopu, care să fie ținutu în acest'ă privinția mai multu la ordine, decâtu mine. Nu este asiadara nici o asemenare, ci chiar contrastulu celu mai aprigu între a mea pasire și cea cestionata dela B. Comlosiu.”

Aci este esșentiă rectificării.

Mai departe dlu protopopu *Seimanu* aduce, că densulu traindu amicalminte cu totu domni comitatensi, precum și în armonia cu antistiele, prin ajutoriulu acestora a ținutu pururi în ordine și bunastare școlile din tractu.

De aci dlu protopopu deduce, că — după densulu suspina tractulu și totu lu-jalescu și doreacu repunerea în oficiu.

Caus'a delaturării sale de la oficiu, dlu protopopu o aplica de acolo, căci densulu „în timpii critici de astadi, după cōpt'a sa prejudecare — în politiciu rebus și-a alesu partiă guvernamentale,” — prin acest'ă a interitatu pre unii *arsopagisti* și „cătu va fruntasi” nationali, cari agrediară pe dlu episcopu diecesanu, și acest'ă apucă a-lu suspinde, ca și cându abi ar fi asteptatu denunțările.

În desiertu — la cererea și întetirea dlu protopopu s'a facutu investigațiune, în desiertu aceea a ositu spre justificarea sa, căci de trei ani de dile, anim'a de „basaltu” a dlu Eppu nu ajunse a aduce judecata și a-lu repune!

Parintele protopopu este convinsu, că — ori pre care protopopu ce stă de a drēpt'a guvernulu, l'ar denunță opositoristii, de locu ar fi suspinsu.

Curmămu; căci ne tememu că și cu atăt'a vom fi reprodușu pre multu din — colosalulu respunsu la cele *trei siruri* de atacu, dar mai vertosu ne tememu, că — vrendu a s'ajut'a, mai multu i vom strică dlu protopopu *Seimanu* — prin publicarea avertării sale!

Bat'o noroculu lumea de astadi — are cu totulu alta anima, logica și morala.

Varietati.

(Unde se fie în jidanu *cugetu crestinescu*!) Astfelu ni reflecta unu d. preot la observatiunile ce fecerăm în nr. 6 — unu *fiu* atu bisericii și natiunii, carele se scandalisă, pentru că în *Cornea*, cott. Severinulu, preotulu *Tatucu* se dicea că face servitiile bisericesci, santiesce ap'a etc. la cas'a jidanulu *Solomanu*, arendatorulu de acolo. Dlu preot ne incredintadia, că conosece împrejurarile și șcie, că într'adeveru, comed'ă ce o face numitul preot și cu jidanulu, se face numai de batjocura! Ne incredintadia, că camarader'ă între acelu parinte și jidanulu — nu are moral'a de basu, ci intr'adeveru scandalulu! — Ei bine; apoi aceste mai bine se fie a le insiră și descrie într'o gazeta, decâtu a le aretă superiorității? Noi nu credemu! —

(*Neua ne mai pomenitu de mare*) se vestescu de prin mai multe părți ale Europei, specialminte înse ale patriei nōstre. O depeșă telegrafica de ieri din Bucuresci spune, că de 9 dile Romantă numai prin telegrafu comunica cu lumea, și că în Camera se discute asupra mesurorulu d'a deschide comunicatiunile și d'a declină periclele ce li ameninția neua cea multa. Din părțile Triestulu și chiar unele părți ale Italiei, reporturile suna despre împedecarea comunicatiunei drumurilor ferate și multe nefericiri prin cumpit'a neua și venturile ce o mana de cutropescu tôte. Și din părțile Ardélulu și ale Banatulu se scrie despre ometu de 3 și 4 și 5 plame și despre o multime de lupi, cari parasindu pedurile, diu'a la mediadi intra orbisulu prin sate, cautandu-si prēda. Frigulu de asemena a fost mare. Precăndu noi aici în Pesta numai în două ronduri, pre căte-va dile avuramu o recēla peste 10 grade R; din părțile banatice și transilvanice ni se scrisu înca de pe la capetulu septemăni trecute, cumca au frigu de 20, 22 în pona la 24 grade R! — Este o iernă extraordinaria. —

În caus'a Reuniunii invetiatorilor rom. gr. or. din dieces'a Caransebesiulu.

În urmarea în-arcinării presidiale, subscrierulu și-ia permisiunea a publică numele membrilor actuali ai Reuniunii invetiatorilor rom. din dieces'a Caransebesiulu, estrase din cartea principala, dimpreună cu competențiile solvite, asiă și cu restanțiile de pe anii 1870 - 1872. cu scopu ca să se pōta corege, deca din sminta vreunulu se afla neindreptatitu prin neintroducerea sumei deportate la cassa. Spre a căroru efectuire înse domni membri să binevoiescă a transpune documentele referitorie de solvire, ca asiă să dispară și umbra de suspiciunări!

P. T. domni membri fundatori și ajutatori, cu cuvenita stima sunt rogati, a respunde deobligamentorulu facute cătu se pōte mai curendu, căci din contra nu se va pōte evitā publicarea lor.

Lugosiu, în ianuaru 1875.

Demetriu Gasparu, cassariu provis.

Numele invetiatorulu membru	Locința	Cătu este salariulu după care solvesce?		Cătu a solvitu din competenția:			Cătu restă peștea totu:	Observare:
		fl.	er.	1870.	1871.	1872.		
I. Din protopiatulu Caransebesiulu:								
1 Petru Pupu	Ruginosu	66	66 ^{2/3}				6	
2 Atanasiu Ianesiulu	Zagujeni	73					6 57	mortu.
3 Georgiu Sibistianu	Pescore	300					27	
4 Grigoriu Laiesiu	Valea-boului	84					7 56	
5 Iosifu Mircu	Prisaca	84					5 4	a moritu în 1871.
6 Simeonu Bufanu	id.	300					9	mortu.
7 Nicolau Gruia	Jupa	52					4 68	
8 Ioanu Sgribanu	Mutnicu	84					7 56	
9 Ioanu Stoichescu	Ohaba-Mutn.	73	50				6 61	
10 Georgiu Cimponeriu	Ternova	105					9 45	
11 Savu Draganu	Caveranu	73	50	2 21			4 42	
12 Const. Laticu	Tincova	300					27	mortu în 1873.
13 Ioanu Bircea	Ohabitia	42		1 26			2 52	
14 Georgu Frana	Rugi	63		1 89			3 78	
15 Dionisiu Corneanu	Apadia	63		1 89			3 78	
16 Ioanu Rosca	Delinesci,	84		2 52			5 4	
17 Damasch. Gerga	Maciova	300					27	
18 Ioanu Oprea	Ezerisiu	105		3 15	3 15		3 15	ca ajutatoriu a vot vitu 5 n
19 Nicolau Savu	Brebulu	105		3 15	3 16		3 14	
II. Din protopiatulu Oravitiei:								
20 Iosifu Novacu	Oravitia	300		9			18	
21 Vincentiu Gurgutu	Mercina	120		1 80			9	
22 Pavelu Giuca	Tiefaniu-micu	105		1 58			7 87	mortu.
23 Ioanu Marcu	Boccea-mont.	126		3 80			7 54	
24 Ioanu Popescu	Valiugu	126		3 78			7 56	
25 Avramu Nediciu	Oravitia	100		3			6	
26 Iosifu Miocu	Brosceni	100		3	3		3	
27 Moise Crina	Colnicu	105		3 15			6 30	
28 Pavelu Gruia	Calina	40		1 20	1 57		83	
29 Vasiliu Utia	Cacova	126					11 54	
30 Ioanu Capetiu	Resitia-rom.	84		1 26			6 30	
31 Demetriu Miclea	Tierova	63		1 89			3 78	
32 Const. Mihailoviciu	Varadia	100		3			6	
33 Ioanu Sava	Moravitia	126		1 89			9 45	
34 Simeonu Gutiu	Giurgiova,	60		1 80			3 60	
35 Pavelu Drinea	Greovatu	120					10 80	mortu.
36 Iacobu Molinu	Comorisce	100					9	
37 Pavelu Mustetiu	Docleni	73		2 19			4 41	
38 Demetriu Roceanu	Ciudanovitia	63		95	94	2	1 71	
39 Iosifu Avramu	Vasiova	84		2 52	2 52	2 52		
40 Georgiu Simu	Rachitova	100		3			6	
41 Andreiu Popoviciu	Forotecu	80		2 40			4 80	
42 Toma Iacobescu	Maniomu	100		3			6	
43 Alexandru Bufanu,	Naidasiu	150					13 50	
44 Iosifu Olariu	Domani	300		6			21	
45 Iosifu Popescu	Resitia-mont.	126		3 78			7 56	inscrișu de membru în 1871.
46 Ioanu Simu	Agadieiu	47					2 82	
47 Antoniu Sabinu	Soceni	130		3 90			3 90	inscrișu în en. 1871.

(Continuarea va urmă.)

Anunțiu.

Langu foia „*Ungarisches Centralblatt*” apare de la prior'a faurariu a. e. în limbă germană — unu a d'ausu de doue ori pe septemana, cuprindendu publicatiuni oficiale, și anume: publicarea legiloru promulgate, ordinațiuni de a le guvernulu și de ale juredictiunilor centrali; apoi estrase din foia oficiale „*Budapesti Közlöny*,” și anume: publicatiuni, apelluri pentru redicarea pretensiuniloru de proprietate, concursuri pentru avere și posturi, amortisatiuni, curende, improcolări de firme, escrieri de oferte pentru liferarea ori predarea de lucruri etc.

Acest'ă foia periodica ofere comunelor, advocatorilor, neguțatorilor, liferantiloru și întreprinditoriloru unu reportoriu ne-aperatu de lipsa, și costa pe unu anu: 8 fl. v. a.; pe diumetate de anu: 4 fl. v. a. — Prenumeratiunile sunt de a se adresă la administrațiunea foiei „*Ungarisches Centralblatt*,” Budapesta, Zoltangasse nr. 2.

Publicatiuni tacsabili.

Concurse:

Pentru deplinirea postulu invetiatorescu dela școl'a confesională gr. or. romana din comun'a *Valea-dienii*, proteratulu Caransebesiulu, cottulu Carasiulu, se publica de nou concursu cu terminu pana la finea lui fauru a. c. st. v.

Dotatiunea anuală se cuprinde din 150 fl. în bani, 25 meti de cucurudiu, 8 stangeni de lemne, 2 jug. de livada, și cortelu liberu cu gradina de legumi de 3/4 jugerai

Doritorii de a ocupă acestu postu au pana la terminulu prefaptu să-si îndrepte petitiunile cătra Sinodulu parochialu prin protopresbiteratu, alaturandu tôte atesatele originale căte sunt prescise prin statutulu organicu și prezentandu-sesi în persona la comun'a în vro o dia de duminica seu serbatoru pentru a dá dovedi despre desteritatea în caută rile bisericesci.

Valeadienii în 3 fauru 1875.

Comitetulu parochialu,

în contielegere cu pré on. domnu proteru Nicol. Andrevicu. 3—3

Se escrie prin acest'ă pentru vacantea parochia din comun'a *Straja*, proteratulu Versietulu, cu terminu pana în 9 martiu a. e. st. vechiu.

Emolumintele sunt: una sesiune de pamentu, birulu și stōl'a indatinata dela 204 case. Doritorii de a ocupă acest'ă parochia au a-si tramite recursele instruate cu tôte documentele prescise în statutulu organicu bos. și adresate comitetulu parochialu, — dlu protopopu *Ioane Popoviciu* în *Mercina* per *Varadia*; totu deodata au a-se prezentă în o duminica seu serbatoru în s. basorica spre a-si aretă poporulu versulu cantării și de-prinderea oratorica. —

Straja în 2 fauru 1877.

Comitetulu parochialu,

în contielegere cu Dlu protopresbiteru tractnalu. 3—3